

SVOBODA USAZOVÁNÍ VOLNÝ POHYB SLUŽEB

MICHAL PETR

POHYB EKONOMICKY AKTIVNÍCH OSOB

Systematika SFEU – část *Vnitřní politiky a činnosti Unie*

- Hlava II: Volný pohyb zboží
- **Hlava IV: Volný pohyb osob, služeb a kapitálu**
 - Kapitola 1: Pracovníci
 - **Kapitola 2: Usazování**
 - **Kapitola 3: Služby**
 - Kapitola 4: Kapitál a platby

POHYB EKONOMICKY AKTIVNÍCH OSOB

- Pohyb pracovníků – zaměstnanecký poměr v jiném státě
- Pohyb „podnikatelů“
 - založení „živnosti“ v jiném státě
 - založení „obchodní korporace“
 - vlastní podnikání bude typicky spočívat v nabízení zboží (potenciálně otázka *volného pohybu zboží*) nebo služeb (potenciálně otázka *volného pohybu služeb*)
- přeshraniční prvek – *inter-state element*
 - primární usazování: zahájení „podnikání“ v jiném státě (případně ve svém státě po návratu: 115/78 *Knoors*)
 - sekundární usazování: založení „pobočky“

POHYB EKONOMICKY AKTIVNÍCH OSOB

- Pohyb služeb – bez „usazení“
- Nejen aktivní (poskytování) ale i pasivní (přijímání)
- přeshraniční prvek – *inter-state element*
 - Aktivní – poskytovatel
 - Pasivní – příjemce
 - Poskytovatel i příjemce z jedné země (eg. zájezd)
 - Přeshraniční „z povahy věci“ (eg. televize)

OBSAH

SVOBODY USAZOVÁNÍ / SLUŽEB

- **Primární oprávnění:** právo „usadit se“ a být ekonomicky aktivní – „podnikat“; právo poskytovat / přijímat služby
- **Sekundární oprávnění:** právo vstupu, pohybu a pobytu v hostitelském státě na principu „domácího“ zacházení
- **Komplementární oprávnění** pro doprovázející osoby (rodinní příslušníci)

I. POJEM USAZOVÁNÍ

Čl. 49 SFEU: Svoboda usazování zahrnuje přístup k samostatně výdělečným činnostem a jejich výkon, jakož i zřizování a řízení podniků, zejména společností [...], za podmínek stanovených pro vlastní státní příslušníky právem země usazení [...].

Směrnice 2006/123/ES, čl. 4 bod 5

„usazením“ [se rozumí] skutečné provozování výdělečné činnosti podle článku [49 SFEU] poskytovatelem po neurčitou dobu a prostřednictvím stálé infrastruktury, v níž je činnost poskytování služby skutečně vykonávána;

USAZENÍ X ZAMĚSTNANEC

C-456/02 *Trojani*

- Francouz vykonávající drobné úkony pro Armádu spásy v Belgii
- *Za „pracovníka“ musí být považován každý, kdo vykonává skutečnou a efektivní činnost, s výjimkou takových činností, které jsou natolik omezené, že jsou čistě okrajové a vedlejší. Pracovní poměr je podle této judikatury charakterizován okolností, že určitá osoba vykonává po určitou dobu ve prospěch jiné osoby a pod jejím vedením činnosti, za které protihodnotou pobírá odměnu.*
- *Postupující soud musí zejména přezkoumat, zda činnosti skutečně vykonávané M. Trojaním mohou být považovány za činnosti vyskytující se obvykle na pracovním trhu. Za tímto účelem je možné vzít v potaz statut a zvyklosti ubytovny, obsah plánu společenského začlenění, jakož i povahu a způsob výkonu činností.*
- *Co se týče použitelnosti článků [49 56 SFEU], je třeba konstatovat, že ve věci v původním řízení se nelze dovolávat žádného z těchto ustanovení Smlouvy o ES coby právního základu práva pobytu*

II. POJEM SLUŽBA

Čl. 57 SFEU: výkony poskytované zpravidla za úplatu, pokud nejsou upraveny ustanoveními o volném pohybu zboží, kapitálu a osob. Služby zahrnují zejména

- a) Činnosti průmyslové povahy;
- b) Činnosti obchodní povahy;
- c) Řemeslné činnosti;
- d) Činnosti v oblasti svobodných povolání.

Zvláštní režim: doprava, bankovníctví, pojišťovnictví

POJEM SLUŽBA

Volný pohyb služeb x volný pohyb zboží

- Koupě skříně x výroba skříně
- Produkty bez hmotného základu

USAZENÍ X SLUŽBA

C-55/94 Gebhard

- německý právník registrovaný jako advokát v Německu
- dlouhodobě žije s rodinou v Itálii, kde je ekonomicky aktivní, mimo jiné zastupuje klienty u italských soudů
- disciplinární řízení s advokátní komorou pro užívání titulu „avvocato“
- Gebhard žádá o členství v komoře; pokuta a zákaz činnosti

POJEM SLUŽBA

Volný pohyb služeb x svoboda usazování

C-55/94 Gebhard

Naopak, pokud se do jiného státu přesune poskytovatel služeb, užití pravidel [o volném pohybu služeb] předpokládá, že sleduje svou činnost na přechodném základě [on a temporary basis].

[P]řechodná povaha předmětných aktivit se posuzuje nejen ve světle trvání poskytování služby, ale také její pravidelnosti, periodicity a opakovanosti. Skutečnost, že poskytování služby ve smyslu Smlouvy je přechodné neznamena, že se její poskytovatel nevybaví v hostitelském státě nějakou infrastrukturou (včetně kanceláře, místností nebo prostor pro poskytování konzultací), pokud je taková infrastruktura nezbytná pro výkon předmětných služeb.

III. UZNÁVÁNÍ KVALIFIKACÍ

- Národní požadavky na vzdělání, praxi, kvalifikaci, členství v profesní organizaci apod. v zásadě legitimní (viz níže); nesmí však představovat překážku volného pohybu
- **C-340/89 Vlassopoulou**
 - řecká právnička, „základní“ vzdělání a praxe v Řecku
 - doktorát a 5 let praxe v Německu
 - odmítnut výkon advokacie (*Rechtsanwaeltin*) v Německu pro nedostatek vzdělání a praxe
 - *[čl. 59 SFEU] musí být vykládán tak, že vyžaduje, aby národní orgány členského státu, u kterých je podána žádost o výkon o funkce advokáta osobou z jiného členského státu, která již může takovou činnost vykonávat ve svém státě a je aktivní jako právní poradce v hostitelském státě, vyhodnotily, do jaké míry vědomosti a kvalifikace dosvědčená diplomem získaným ve státě původu odpovídají požadavkům hostitelského státu; pokud odpovídají jen částečně, příslušné národní orgány mohou požadovat, aby dotčená osoba prokázala, že získala požadované vědomosti a kvalifikaci.*

UZNÁVÁNÍ KVALIFIKACÍ

Směrnice 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací

- Pro zaměstnance i osoby samostatně výdělečně činné
- Systém 5 úrovní kvalifikací
 - Kvalifikace vyžadována v domovském i hostitelském státě – kombinace úrovně kvalifikace a praxe
 - Aktivity bez požadavku na kvalifikaci (Příloha IV, např. restaurační a hotelové služby) – jen doba praxe
 - Zdravotnictví a architektura – kombinace kvalifikace a praxe
- Nezbytné jazykové znalosti
- Možnost užívání akademických titulů

UZNÁVÁNÍ KVALIFIKACÍ

C-575/11 Nasiopoulos

- Řek, řecké gymnázium, německý 2,5 letý kurz pro maséry-hydroterapeuty (*Masseur und medizinischer Bademeister*)
- Žádá o možnost působit v Řecku jako kinezioterapeut
- Žádost zamítnuta; v Řecku neznají hydroterapeuty, pro kinezioterapeuty vyžadují 3 roky VŠ
- Pokud se jedná o činnosti srovnatelné, Směrnice se na ně vztahuje
- Pokud jsou činnosti značně rozdílné a uchazeč by musel absolvovat prakticky celé vzdělání znovu, Směrnice se neaplikuje

UZNÁVÁNÍ KVALIFIKACÍ

C-575/11 Nasiopoulos

- Článek 49 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která neumožňuje částečný přístup k povolání kinezioterapeuta, jež je v hostitelském členském státě regulováno, státnímu příslušníkovi téhož státu, který v jiném členském státě získal doklad o kvalifikaci, jako je doklad o kvalifikaci zdravotnického maséra-hydroterapeuta, který mu umožňuje v tomto jiném členském státu vykonávat některé z činností spadajících do povolání kinezioterapeuta, jestliže rozdíly mezi oběma oblastmi činnosti jsou tak značné, že by musel absolvovat úplné vzdělání, aby k povolání kinezioterapeuta získal přístup. Je věcí vnitrostátního soudu zkoumat, zda tomu tak je.

IV. SMĚRNICE 2006/123/ES

Směrnice 2006/123/ES o službách na vnitřním trhu

- Celkové snížení administrativní zátěže
- Zakázané požadavky na poskytovatele služeb
- Ochrana příjemců (zejm. informace)
- Vzájemná spolupráce států

V. ZAKÁZANÁ OMEZENÍ – USAZOVÁNÍ

Právo na národní režim

- Zakázána *přímá diskriminace*
- *2/74 Reyners*
 - Nizozemec splňující podmínky pro registraci jako advokát v Belgii, odmítnut kvůli státní příslušnosti
 - Ustanovení o právu na usazování mají přímý účinek
 - Přímá diskriminace nepřípustná
 - Výjimka veřejné moci se v tomto případě neuplatní

ZAKÁZANÁ OMEZENÍ

Právo na národní režim

- Zakázána *nepřímá diskriminace*
- C-442/02 *Caixa Bank*
 - Dceřiná společnost španělské matky ve Francii
 - Úročí určitý typ účtu, který dle francouzských předpisů úročen být nesmí
 - Brání usazení zahraniční společnosti, nejsou důvody pro výjimku
 - *Uvedený zákaz totiž vytváří úvěrovým institucím, které jsou dceřinými společnostmi zahraničních společností, překážku při shromažďování kapitálu od veřejnosti v tom, že je zbavuje možnosti [...] účinněji konkurovat úvěrovým institucím tradičně působícím v členském státu usazení.*

VI. ZAKÁZANÁ OMEZENÍ - SLUŽBY

Právo na národní režim

- Zakázána *přímá diskriminace*
- „*dvojí ceny*“ (C-45/93 Komise v. Španělsko)

ZAKÁZANÁ OMEZENÍ

Právo na národní režim

- Zakázána *nepřímá diskriminace*
- **33/74 Van Binsbergen**
 - zastupování i nizozemských soudů vázané na trvalý pobyt v Nizozemí
 - zvolený zástupce se v průběhu řízení přestěhoval
- ALE: **C-137/09 Josemans**
 - Oprávněné omezení vstupu do coffee shopu na základě trvalého pobytu

ZAKÁZANÁ OMEZENÍ

Zakázaná i omezení nediskriminační, která však brání obchodu

- **C-76/90 *Säger***
 - Britská společnost poskytuje určité služby spojené s patenty
 - V Německu vyhrazeno jen patentovým zástupcům
- **C-348/93 *Alpine Investments***
 - Nizozemská společnost se brání zákazu poskytování určité služby („cold-calling“) pro zákazníky v Německu
 - Rozpor s nizozemskými předpisy

VII. VÝJIMKY ZE ZÁKAZU OMEZENÍ

- **Obecné**
 - veřejný pořádek, veřejné bezpečnost, ochrana zdraví
 - činnosti spojené s výkonem veřejné moci
- **Naléhavé důvody obecného zájmu**
 - Přípustné omezení svobody usazování, které
 - Sleduje naléhavý obecný zájem
 - Je aplikováno nerozdílně – nediskriminačním způsobem
 - Omezení je nezbytné pro dosažení tohoto cíle
 - Omezení je přiměřené cíli

VÝJIMKY ZE ZÁKAZU

Činnosti spjaté, i když jen příležitostně, s výkonem veřejné moci

- Velmi úzký výklad; ne celé profese
- Není důvod vyjímat činnost advokáta (*Reyners*)
- Nikoliv notář při sepisování veřejných listin (C-47 *et al.*/08 *Komise v. Belgie, Francie, Lucembursko, Německo, Rakousko, Řecko a Portugalsko*)

VÝJIMKY ZE ZÁKAZU

Ochrana zdraví

- **C-169/07 *Hartlauer***
 - německá zdravotnická společnost hodlá zřídit zubní polikliniku ve Vídni; nepovoleno pro dostatečné zajištění zdravotní péče v regionu
 - Cíle související s ochranou zdraví
 - zachovat kvalitní, vyváženou a všem dostupnou službu lékařské nebo nemocniční péče
 - předcházet riziku závažného porušení finanční rovnováhy systému sociálního zabezpečení
 - Nepřiměřené omezení (mohlo by fungovat např. čistě komerčně, bez veřejného zdravotního pojištění)

VÝJIMKY ZE ZÁKAZU

Naléhavé důvody obecného zájmu

C-438/05 *Viking Line*

- Finská trajektová společnost hodlá „přeregistrovat“ jednu loď do Estonska
- Odborářské stávky a protesty, žaloba k soudu
- Do působnosti čl. 49 SFEU spadají i kolektivní smlouvy a kolektivní akce
- *kolektivní akce [...] jejichž cílem je přimět podnik, jehož sídlo se nachází v určitém členském státě, aby uzavřel kolektivní smlouvu s odborovým svazem z tohoto státu a uplatňoval ustanovení této smlouvy na zaměstnance dceřiné společnosti [...] usazené v jiném členském státě, jsou omezeními ve smyslu uvedeného článku.*
- *Tato omezení v zásadě mohou být odůvodněna ochranou takového naléhavého důvodu obecného zájmu, jakým je ochrana pracovníků, za podmínky, že bude prokázáno, že jsou způsobilá zaručit uskutečnění sledovaného legitimního cíle a nepřekračují meze toho, co je dosažení tohoto cíle nezbytné.*

ZAKÁZANÁ OMEZENÍ A VÝJIMKY

Naléhavé důvody veřejného zájmu

C-384/93 *Alpine Investment*

- Nevyžádané telefonní nabídky „*commodity futures*“
- omezuje poskytování služeb, ale v zájmu ochrany spotřebitele
výjimka přípustná

VIII. USAZOVÁNÍ PRÁVNICKÝCH OSOB

Právnícká osoba jako „produkt“ národního práva se v EU nemůže „hýbat“ zcela bez omezení

81/87 *Daily Mail*

- Společnost registrovaná ve Spojeném království žádá z daňových důvodů o přesun do Nizozemí, britské úřady v tom brání
- *společnost vytvořená podle vnitrostátního právního řádu existuje pouze prostřednictvím vnitrostátní právní úpravy, která upravuje její založení a fungování*
- Právo EU nezakládá právo na změnu skutečného sídla

USAZOVÁNÍ PRÁVNICKÝCH OSOB

C-210/06 *Cartesio*

- Maďarská společnost žádá o zápis sídla v Itálii – být v Itálii aktivní, ale řídit se maďarským právem
- Stát může bránit „odchodu“ společnosti, která by se nadále měla řídit jeho právem, ne však, pokud se bude řídit právem hostitelského státu

STÁTY MUSEJÍ UZNAT ZAHRANIČNÍ SPOLEČNOST

C-208/00 Uberseering

- V Nizozemsku registrovaná společnost nabyde nemovitost v Německu, jejími společníky se stanou Němci
- Spor o opravu nemovitosti
- Žaloba zamítnuta pro absenci aktivní legitimace – společnost je fakticky německá
- Povinnost uznat společnost registrovanou v jiném státě

SEKUNDÁRNÍ USAZOVÁNÍ PRÁVNICKÝCH OSOB

Státy nemohou bránit zřizování poboček apod.

C-212/97 Centros

- V UK registrovaná společnost (dánští společníci) žádá o zapsání pobočky v Dánsku; fakticky hodlá podnikat pouze v Dánsku (a vyhnout se tamním požadavkům na základní kapitál)
- Nejedná se o zneužití práva usazování
- Zákaz pobočky není nezbytný k ochraně věřitelů

SEKUNDÁRNÍ USAZOVÁNÍ PRÁVNICKÝCH OSOB

C-167/01 *Inspire Art*

- V UK registrovaná společnost aktivní výhradně v Nizozemí
- Holandské úřady žádají „dorovnání“ základního kapitálu a pravidel odpovědnosti na holandské požadavky
- Nepřiměřené omezování svobody usazování

UNIJNÍ REGULACE PRÁVNICKÝCH OSOB

- **Harmonizace**
- Unifikace – „unijní“ korporace
 - zejm. „societas europea“ - EAS

**DĚKUJI VÁM
ZA POZORNOST**